

08.00.12 – бухгалтердик эсеп, статистика адистиги боюнча экономика илимдеринин кандидаты илимий даражасын алуу үчүн Бакай кызы Жамиланын «Стратегиялык башкаруу эсебин жана талдоо системасын өркүндөтүү» (Кыргыз Республикасынын кайра иштетүү ишканаларынын мисалында) темасындагы диссертациялык ишинин расмий оппонентинин

ПИКИРИ

1. Изилдөө темасынын актуалдуулугу.

Бакай кызы Жамиланын диссертациясы Кыргыз Республикасынын кайра иштетүү ишканаларынын мисалында «Стратегиялык башкаруу эсебин жана талдоо системасын өркүндөтүү» темасы боюнча каралып, кайра иштетүүчү ишканаларда стратегиялык башкаруу эсебин жүргүзүү, кайра иштетүү ишканаларынын талдоосу, стратегиялык башкаруу эсебин жүргүзүүдөгү көйгөйлөр, аларды чечүү жолдору каралган.

Кайра иштетүүчү ишканалар базар экономикасынын талаптарын канааттандыруу үчүн түрдүү продукцияларды берүү менен экономикада негизги ролду ойнойт. Алар ошондой эле жумуш орундарын түзүүгө жана ар кайсы аймактарга инвестиция тартууга көмөктөшөт. Мындан тышкары, көптөгөн кайра иштетүү ишканалары инновациялык технологияларды жана өндүрүш ыкмаларын киргизүүдө, бул тармактын өнүгүшүнө жана базар шартында атаандаштыктын жогорулашына шарт түзөт.

Кайра иштетүү ишканаларында стратегиялык башкаруу эсеби ишкананы өнүктүрүү стратегиясын калыптандырууда жана ишке ашырууда негизги ролду ойнойт. Бул жерде жагдай бизнес үчүн өзгөчө маанилүү болгон стратегиялык башкаруу эсебинин кээ бир аспектилерин колдонууга мүмкүнчүлүк берет.

Стратегиялык эсеп өндүрүштүн натыйжалуулугун жана атаандаштыкка жөндөмдүүлүгүн жогорулатуу үчүн чыгымдарды талдоо жана оптималдаштырууга мүмкүндүк берет.

Стратегиялык эсеп көйгөйлөрдү аныктоо жана сапаттын жана шайкештиктин жогорку деңгээлин камсыз кылуу үчүн өндүрүш процесстерин өркүндөтүү үчүн продукциянын сапаты боюнча маалыматтарды талдоону камтыйт. Өндүрүштүк процесстерге өз убагында мониторинг жана талдоо жүргүзүү өндүрүш кубаттуулугун оптималдаштырууга, өндүрүмдүүлүктү жана продукциянын сапатын жогорулатууга жана өндүрүштүн өздүк наркын төмөндөтүүгө жардам берет.

Бухгалтердик эсептин маалыматтарын талдоо кайра иштетүүчү ишканаларды стратегиялык өнүктүрүүнүн маанилүү аспектиси болуп саналган инновацияларды жана жаңы продукцияны иштеп чыгуунун потенциалдуу багыттарын аныктоо үчүн керектүү шарттарды түзөт.

Стратегиялык эсеп ошондой эле ишкананын узак мөөнөттүү өнүгүүсүнө өбөлгө түзүп жаңы техникага, технологияга жана модернизациялоо долбоорлоруна инвестициялардын натыйжалуулугун баалоого мүмкүндүк берет.

Жалпысынан алганда, кайра иштетүүчү ишканаларда стратегиялык башкаруу эсеби жетекчиликке стратегиялык максаттарга жетүү жана узак мөөнөттүү келечекте ишкананын ийгиликтүү иштешин жана өнүгүүсүн камсыз кылууга багытталган негизделген чечимдерди кабыл алууга жардам берет.

Стратегиялык башкаруу эсеби кайра иштетүүчү ишканалар үчүн бир катар негизги артыкчылыктарга жана мааниге ээ:

Кайра иштетүүчү ишканалар чийки зат, энергия, эмгек жана каржы сыяктуу ресурстарды натыйжалуу пайдаланууга көз каранды. Стратегиялык эсеп бул ресурстардын чыгымдарын оптималдаштырууга, ошону менен өндүрүштүк чыгымдарды кыскартууга жана кирешелүүлүгүн жогорулатууга жардам берет.

Кайра иштетүүчү ишканалар чийки заттын баасынын, ченемдик укуктук актылардын өзгөрүшүнө, рыноктук атаандаштыкка ж.б. байланыштуу ар кандай тобокелчиликтерге дуушар болушат. Стратегиялык эсеп бул

тобокелдиктерди талдап, баалоого мүмкүндүк брүү менен бирге аларды азайтуу боюнча стратегияларды жана чараларды иштеп чыгууга шарт түзөт.

2.Илимий натыйжалар.

Жалпысынан диссертациялык изилдөөнүн жыйынтыктарынын илимий жаңылыгы Кыргыз Республикасында кайра иштетүүчү ишканаларынын стратегиялык башкаруу эсебин жана талдоо системасын өркүндөтүүнүн жаңы ыкмаларын теориялык жактан негиздөөдө жана практикалык жактан колдонууну иштеп чыгуу.

Изилдөө процессинин жүрүшүндө биз төмөнкү илимий натыйжаларды алдык:

- кайра иштетүүчү ишканалардагы стратегиялык башкаруу эсебин жүргүзүүнү өнүктүрүүнүн теориялык жана методологиялык аспектилери изилденди;
- кайра иштетүүчү ишканалардагы стратегиялык башкаруу эсебин жүргүзүү боюнча эл аралык тажрыйба изилденди;
- Кыргыз Республикасынын кайра иштетүүчү ишканаларынын экономикалык абалына талдоо жүргүзүлдү;
- Кыргыз Республикасынын кайра иштетүүчү ишканаларынын стратегиялык башкаруу эсебин жүргүзүүнү жөнгө салуунун ыкмалары аныкталды;
- кайра иштетүүчү ишканалардын стратегиялык башкаруу эсебин жүргүзүүдөгү көйгөйлөр аныкталды;
- кайра иштетүүчү ишканалардын стратегиялык башкаруу эсебин жүргүзүү ишин жакшыртуу боюнча сунуштар ишелип чыкты.

3.Илимий натыйжалардын негиздүүлүгүнүн даражасы.

Бакай кызы Жамиланын диссертациялык изилдөөсү бир бүтүн мүнөзгө ээ, бардык суроолор өз ара байланышта жана максатка жетүү үчүн

бириктирилген. Диссертациялык иш ички биримдик менен мүнөздөлөт жана Кыргыз Республикасында кайра иштетүүчү ишканалардагы стратегиялык башкаруу эсебин жүргүзүүдөгү актуалдуу, илимий-теориялык, уюштуруу-методологиялык көйгөйлөрүн чечүүгө багытталган.

Диссертациялык изилдөөнүн натыйжаларынын практикалык мааниси Кыргыз Республикасында кайра иштетүүчү ишканаларынын стратегиялык башкаруу эсебин жана талдоо системасын өркүндөтүү боюнча сунуштарды кайра иштетүүчү ишканаларга, Кыргыз Республикасынын Суу ресурстары, айыл чарба жана кайра иштетүү министрлигине, Финансы министрлигине сунушталды.

4.Илимий натыйжалардын жаңылык даражасы.

Жүргүзүлгөн изилдөөлөрдүн илимий натыйжаларынын жаңылык даражасы базар экономикасынын шартында өнөр жайды өнүктүрүүнүн инновациялык моделинин экономикалык мыйзамы катары формулировкаланганда бирдиктүү комплекстүү жана системалуу мамиле менен аныкталат. Жалпысынан алганда, автор тарабынан алынган натыйжалар экономикалык илимдин жаңы илимий билимин билдирет:

Диссертациялык иште автор тарабынан алынган төмөнкү илимий жыйынтыктар корголот:

1.Кайра иштетүүчү ишканалардагы стратегиялык башкаруу эсебин жүргүзүүнү өнүктүрүүнүн теориялык жана методологиялык аспектилери изилдөө жолун сунуштоосу тереңдетилди;

2.Өнүккөн чет өлкөлөрдүн кайра иштетүүчү ишканаларындагы стратегиялык башкаруу эсебин жүргүзүү боюнча эл аралык тажрыйбаны колдонуу, калыптандыруу жолдору боюнча алардын тажрыйбасын колдонуу менен иш алып баруу сунушу берилди;

3.Кыргыз Республикасынын кайра иштетүүчү ишканаларынын экономикалык абалына талдоо жүргүзүлдү;

4. Кыргыз Республикасынын кайра иштетүүчү ишканаларында стратегиялык башкаруу эсебин жүргүзүүнү жөнгө салуунун ыкмалары такталды;

5. Кайра иштетүүчү ишканалардын стратегиялык башкаруу эсебин жүргүзүүдөгү көйгөйлөр такталып, сунуштоолор берилди;

6. Кайра иштетүүчү ишканалардын стратегиялык башкаруу эсебин жүргүзүү ишин жакшыртуу боюнча сунуштар иштелип чыгып, тиешелүү мамлекеттик органдарга сунуштар берилди.

5. Диссертациянын практикалык мааниси.

Диссертациялык изилдөөнүн натыйжаларынын практикалык мааниси Кыргызстандын кайра иштетүүчү ишканаларындагы стратегиялык башкаруу эсебин жүргүзүү боюнча сунушталган сунуштарды Кыргыз Республикасынын Суу ресурстары, айыл чарба жана кайра иштетүү министрлигине, Финансы министрлигине сунушталды.

Изилдөөнүн натыйжалары кайра иштетүүчү ишканаларынын стратегиялык башкаруу эсебин жана талдоо системасын өркүндөтүү боюнча санариптик технологияларды киргизүүнү эске алуу менен натыйжалуу башкаруу эсебинин системасын түзүү ыкмаларын иштеп чыгууга мүмкүндүк берет. Автор Кыргыз Республикасынын Суу ресурстары, айыл чарба жана кайра иштетүү министрлигинен, Финансы министрлигинен, сунуштарды камтыган ишке ашыруу актысын алган.

6. Диссертациялык иш боюнча эскертүүлөр.

Жалпысынан, диссертациялык иште берилген изилдөөлөрдүн натыйжаларына оң баа берүү менен бирге, диссертациялык иш тактоого жана кошумча аргументтөөгө татыктуу болгон, талаш-тартыштуу пикирлер жана

комментарийлер жок эмес экендигин белгилей кетүү керек, бул илимий изилдөө үчүн табигый нерсе.

1. Диссертациялык иштин биринчи бөлүмүндө кайра иштетүү боюнча өнүккөн чоң мамлекеттердин мисалында каралган эмес. Мисалга алсак Кытай, Индия мамлекеттери.

2. Диссертациялык иштин ар бир бөлүмдүн корутундусу көп берилген. Менимче ар бир бөлүмдүн корутундусуна үч барактан кем эмес болсо туура болмок деп эсептейм.

3. Диссертациялык иште 2.3 параграфында сүт азыктарын кайра иштетүүчү ишканалардын бухгалтердик балансы талданган. Ал эми ошол ишканалардагы стратегиялык башкаруу эсебинин жүргүзүлүшү көрсөтүлгөн эмес.

Бул пикирлер жеке мүнөздө болуп, изилдөөнүн теориялык жана практикалык маанисин төмөндөтпөйт. Диссертациянын авторефераты жана автордук басылмалары анын негизги мазмунун объективдүү жана толук чагылдырат.

Жалпысынан диссертациялык иш алдыга коюлган максаттарга ылайык бүткөрүлгөн жана жүргүзүлгөн аналитикалык изилдөөлөр автордун корутундуларын жана сунуштарын жетиштүү түрдө негиздөөгө мүмкүндүк берет, алар теориялык да, практикалык да иш-чараларда колдонулушу мүмкүн.

Жогоруда айтылгандардын негизинде, Бакай кызы Жамиланын 08.00.12 – Бухгалтердик эсеп, статистика адистиги боюнча «Стратегиялык башкаруу эсебин жана талдоо системасын өркүндөтүү» (Кыргыз Республикасынын кайра иштетүү ишканаларынын мисалында) деген темада аяктаган диссертациялык иши деп жыйынтык чыгарсак болот.

Жүргүзүлгөн изилдөөнүн илимий деңгээли жана мааниси толук илимий изилдөө болуп саналат. Ал Кыргыз Республикасынын Жогорку аттестациялык комиссиясынын кандидаттык диссертацияларга койгон талаптарына толук жооп берет жана анын автору Бакай кызы Жамилага 08.00.12 – Бухгалтердик

эсеп, статистика адистиги боюнча экономика илимдеринин кандидаты
илимий даражасын ыйгарууга татыктуу.

Расмий оппоненти:

**Кыргыз Республикасынын
Президентине караштуу
Ж.Абдрахманов атындагы
мамлекеттик башкаруу
академиясынын Экономика
жана менеджмент» афедрасынын
доценти, экономика
илимдеринин кандидаты**

Кадырбердиева А.С.